

Waarom liegen mensen? Over de rol van leugens in de maatschappij.

Els Enhus

Vrije Universiteit Brussel

Twee vooronderstellingen

Actoren in de strafrechtelijke keten hanteren twee vooronderstellingen:

- een morele vooronderstelling
  - Mensen liegen
  - Mensen die liegen zijn te onderscheiden van degenen die de waarheid spreken
- Methodologische vooronderstelling
  - Grondig verhoor op de juiste wijze kan leiden tot de waarheid zelfs indien de verhoorde die niet wenst te vertellen

Prof. dr. Els Enhus
15-2-2008 Pag. 2

Interuniversitaire onderzoeksgroep
Sociale Veiligheidsanalyse

Morele vooronderstelling

Mensen die in aanraking komen met het strafrechtelijk apparaat liegen

Mensen met bepaalde kenmerken liegen en zijn te onderscheiden van waarheidssprekers

Prof. dr. Els Enhus
15-2-2008 Pag. 3

Interuniversitaire onderzoeksgroep
Sociale Veiligheidsanalyse

Methodologische vooronderstelling (1)

Men kan leugens detecteren zelfs al wil de verhoorde niet meewerken

Experiment studenten Vrij: niet veel beter dan gokken

Experiment professionelen: niet veel beter dan studenten – uitzondering secret service en CIA

Prof. dr. Els Enhus
15-2-2008 Pag. 4

Interuniversitaire onderzoeksgroep
Sociale Veiligheidsanalyse

Methodologische vooronderstelling (2)

In niet laboratoriumsituatie:
'gewone' rechercheurs: 66% van de
ware uitspraken en 64% van de leugens
juist geïdentificeerd

Conclusie aannames

Aannames kunnen leiden tot foute
oordelen en wijzen van opsporen

Veel fouten bij detectie van leugens en
waarheid

Definitie leugens

*'een handeling die als **bedoeling** heeft
om in een ander persoon een
voorstelling van zaken te doen ontstaan,
waarvan de leugenaar aanneemt dat die
onjuist is'*

Liegen is een proces waarbij **opzet** in
het spel is

Leugenaar versus waarheidspreker?

Vrijwel iedereen liegt
Niet één groep 'leugenaars'
Mensen liegen niet aan een stuk door
Mensen beliegen zichzelf: weten vaak
niet dat ze liegen
Keuze om te liegen wordt beïnvloed
door de situatie en context
Het kost meer inspanning om te liegen
dan de waarheid te spreken

Soorten van leugens

Sociale leugen – normatieve leugen
Om goed over te komen bij anderen
Om eigen voordeel te behalen
Om recht te maken wat krom is
Verzwijgen

Prof.dr. Els Enhus
15-2-2008 Pag.9

Interuniversitaire onderzoeksgroep
Sociale Veiligheidsanalyse

Organisaties, instituties en leugens

Oorlogssituatie
Politiek
Reclame

Prof.dr. Els Enhus
15-2-2008 Pag.10

Interuniversitaire onderzoeksgroep
Sociale Veiligheidsanalyse

Cultuur en leugens

Culturele verschillen tussen degenen die
liegen
Tussen de dingen waarover men liegt
sterk verschillende opvattingen over
waarheid
Verschillen in verdedigbaarheid van
leugens

Prof.dr. Els Enhus
15-2-2008 Pag.11

Interuniversitaire onderzoeksgroep
Sociale Veiligheidsanalyse